

לכל פעול אחר. דבר זה, הוכח לא פעם, ובראש השומרים על מחנה ראש-העין עומדים פועלים תימנים.

אולם אנחנו גם מבינים שחובה עלינו לסייע למוסדות העליה לפתור את הבעיה הזאת. לכן הצענו את עזרתנו בגבולות יכולתנו מבלי שהדבר יפגע בעקרון העבודה המאורגנת. פנינו למוסדות מחנה ראש העין בהצעה לכ- פק כשלוש מאות מקומות עבודה לעור לים מהמחנה אשר יתחלפו לפי תור שיקבע על ידם, בתנאי שינקטו בצעדי דים אשר יבטיחו כי לא יצאו יתר העור לים מהמחנה אשר יתחלפו לפי תור ובמושבה. אולם המוסדות לא נענו להצעה זו, כי הם טוענים כי אין ביכולתם למנוע בעד העולים לצאת את המחנה בכל עת שיחפצו.

לאחר מצור של כמה ימים, השתפר מצב התעסוקה בפתח-תקוה, ושוב אין אלא מחסרי עבודה בודדים.

אולם איני חושב שהשגנו פתרון סופי, כי מחר, או בעוד שבוע יצאו שוב העולים מהמחנה, ויקחו את מקום עבודתם של פועלים תושבי המקום. ואז נאלץ שוב לנקוט בצעדים הדרושים.

”שום כוח לא יעצור...”

לעומת זאת טוען מר יוסף תמיר, מזכיר התאחדות האיכרים בפתח-תקוה שאין כאן כל שאלה של ניצול.

”כשהגיעו העולים הראשונים מתמין לראש-העין לא היינו מרוצים. אולם במהרה נתברר שהם האלמנט הפועלי הטוב ביותר. פריון עבודתם עולה פי שניים על זה של הפועלים ה”וותיקים”. הם מצייתים להוראות ועובדים בחריצות וממלאים את כל דרישות המעבידים.

כתוצאה מזה חוסלה בעית חוסר הידים העובדות בענפי החקלאות, ובאזור פתח-תקוה הוכפל שטח מטעי הירק מאז באו העולים התימנים, ועבודות רבות הכרחיות בפרדסים, שהונחו במי שר שלוש שנים, מוצאות עתה לפועל. אין העולים מועסקים בחקלאות בלבד. הם נשכרים לכל מיני מלאכות במושבה ובעיר, כגון הובלה, סבלות, חציבה.

מזכיר הלשכה איזיק דויתן
”הפועלים לא יתנו...”

אין זה אמת שנותני העבודה הלכו לגייס פועלים במחנות. להיפך, העור לים עצמם באים בהמוניהם העירה ולפרדסים.

ההסכם החדש, לפיו תשלם הממי שלה חלק משכר העבודה של פועלי הפרדסים, עשוי להקל על המצב. אולם עודף הפועלים ישפיע ללא ספק על שכר העבודה ורמת-המחיה. זהו תהליך טבעי ששום כוח בעולם אינו יכול לעצור בעדו.

”אינך מסוגל לעבוד...”

באותו זמן מסתובבים בחוצות פתח-תקוה עשרות פועלים שאין להשכנה מצי-ליחה לסדרם במקומות עבודה.

רובם, עולים שעזבו את המחנות לפני כמה חודשים או שעלו ארצה לפני

מגורי עבודה ביום במזה — לשכת העבודה השיבה פניהם ריקם. לגביהם עבודה, מאורגנת אינה סיסמא — כי אם לחם לבית וחינוך לילדים. בלעדיה יחזרו לרמה של פלאחים.

(המשך מעמוד 3)

הנחוצה להם לא פחות מארוחת-החסד אשר מחלקת להם הסוכנות. אחרים גם רצו לחסוך כמה פרוטות לקראת היום בו יעזבו את המחנה להתחיל את חייהם ללא תמיכה וללא קיצבה. לכן לא דרשו הרבה. הם קיבלו בברכה את כל אשר ניתן להם, והודו לאל עבדו. וכי אין זה טוב משיבה במחנה בחיבוק ידים?

”פלאחים יהודים...”

מה קרה בכפרים כשירד עליהם מבול זה של כוח-עבודה זול?

”וזהי ברכה לארץ”, אמר לנו פר-דסן קשיש, מחתיקי אחת המושבות בשרון. ”העבודה היקרה הרסה את החקלאות העברית. מאז ברחו הערבים אין לנו ידים זולות. אין בכלל ידים עובדות. הפועלים אינם רוצים לעשות את העבודה החקלאית הקשה. הם מעדיפים לעבוד יומיים בשבוע בעבודה ציבורית שכמוה כבסלה. ואלה שעבדו ניצלו את מצבם ודרשו שכר ההורס את קיום המשק, מבלי לתת תפוקה מתאימה.

משך שנתיים התחננו יום יום בפני לשכת העבודה שתשלח לנו פועלים. החקלאות היא ענף שאינו סובל דיהוה. אם אינך זורע בזמן — אבדת את כל השקעותיך בעבודה. הכנת הקרקע, השקאה מוקדמת, ואם אינך קוטף בזמן — אבדת את פרי עבודתך, יהיה זה גן מלפפונים ועגבניות או מטע פירות. רוב המקרים החזירה הלשכה את פנינו ריקם. אין לה פועלים — טענה. אולם האמת היא שאין לה פועלים הררי צים והמוכנים לעבוד בחקלאות.

והנה עתה באו עולים מתימן, אנשי עמל ועבודה, אשר כל תשוקתם היא לעבוד — ודוקא בענפי החקלאות. הם נכנסו לגני הירק ולפרדסים בהתלהבות ובתחריצות. הם רואים במשק לא רק מקור עבודה, אלא יסוד חייהם. הם דואגים לרכוש ואינם מחכים עד אשר תינתן להם הוראה לעשות דבר זה או אחר, ואינם עוזבים את המקום עד אשר גמרו את מה שצריך לעשות.

יש לנו מזל שהם באו. אתם אומרים שזה ניצול? שטויות, וזהי ברכה לא רץ כולה. בלעדי עבודה זולה זו לא יעובדו שטחים עצומים, שאפשר לעבד אותם רק בשכר נמוך. פלאחים יהודים? בסדר, שיהיו לנו פלאחים יהודים. זה דבר טוב מבחינה משקית.

ב”כ הפרדסים יוסף תמיר
”אי אפשר למנוע...”

ואם כבר יש תימנים הרגילים לרמת מחיה נמוכה — שיהיו הם הפלאחים. בהם זה לא יפגע, וזה פותר אותנו מן הצורך להוריד את רמת-המחיה של הפועלים המקומיים, הרגילים לרמה גבוהה...”

”מבצע מצור”

במושבה פתח-תקוה החלו להסתובב פועלים מובטלים. מספרם הגיע לארבע מאות — מספר עצום בממדי המקום. הם ישבו על אבני השפה של המדרכה, התחכחו בצל העצים, הצטופפו במשרד הלשכה שלא יכלה עוד להמציא להם עבודה. רבו ביניהם פועלים תימנים — אנשים שעוד אתמול-שלושם ישבו בצע-מם במחנה-העולים, והצטרפו בצאתם לשורות הפועלים.

תגובת ציבור הפועלים לא אחרה לבוא. בבוקר אחד לפני עלות השחר הוטל לפתע מצור על מחנה ראש-העין — לפי כל הכללים שפותחו בארץ בדור האחרון. לאורך הגדרות הוצבו משמרות. תימנים לא ניתן לעזוב את המקום, ורק מעטים הצליחו להסתנן בחשכה. המכוניות שבאו לקחתם לפרי-זסים ולבתי-החרושת הוחזרו ריקם.

איך מצדיק את הפעולה הזאת (שהיא, כמובן, בלתי-חוקית) מזכיר לשכת העבודה של פתח-תקוה, איזיק לויטן?

ניצור מחפיר

”כל שנה, לאחר גמר הקטיף בפרדסים, נשארים כ-1500 פועלים מחוסרי עבודה בפתח-תקוה, והלשכה מסדרת אותם במלאכות עונתיות שונות, כגון גני ירק, בניה, וכדומה. אולם השנה לא קלט ענף החקלאות אף פועל אחד — ואילו בחרושת ובכניה צומצמו מקור מות העבודה הפנויים. הסיבה: זרם העולים ממחנה ראש-העין, שהציפו את שוק העבודה.

מעבידים רבים מנצלים בצורה מחפירה את העולים התימנים ומסרבים להעסיק פועלים מן הלשכה. הם משלמים להם לפי רצונם ואין שכר נמוך מדי לגבם. ברוב המקרים אין המשכורת עולה על 600 פרוטה ליום, ומגיעה אף ל-200 פרוטה ליום עבודה של יותר משמונה שעות. אשה עובדת במשק בית תמורת לירה אחת לשבוע, ואף פנו אלינו כמאה מן האומללים האלה בת-לונה נגד מעבידיהם שהשתמשו מתש-לום בכלל. הם פונים לשטרה, אולם זו מפנה אותם אלינו.

לדעתי, הצעת הממשלה להשתתף ב-500 פרוטה בשכר הפועלים המאורגנים שיועסקו בפרדסים עשויה לפתור את הבעיה, כי המעבידי יהיה מוכרח לקבל פועלים רק באמצעות הלשכה.

אשליה היא לחשוב שתהיה לנו כאן שכבה של פלאחים שתעבוד בשכר נמוך. ברגע שהעולים יעזבו את מחנור-תיהם יהיו להם אותם הצרכים כמו